

ВІДГУК

ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора економічних наук, професора

Ільчука Валерія Петровича

на дисертаційну роботу

Партоли Андрія Ігоровича

на тему: «Організаційно-управлінські основи формування кластерної моделі розвитку підприємств водного транспорту»

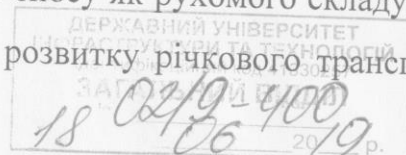
1. Актуальність обраної теми.

Транспорт є однією з стратегічно важливих галузей національного господарства, ефективне функціонування якого забезпечує високий рівень інфраструктурного потенціалу національної економіки.

Розвиток річкового транспорту в Україні, який є невід'ємною складовою національної транспортної системи, обумовлений необхідністю збалансованого розвитку всіх видів транспорту, які забезпечують статус України як великої транзитної держави. Україна завдяки своєму потужному потенціалу водних шляхів як на внутрішньому, так і в міждержавному сполученні має гарні перспективи нарощування обсягів перевезень вантажів та пасажирів річковим транспортом. Значущість внутрішнього водного транспорту суттєво зростає у зв'язку з розвитком системи мультимодальних перевезень, з застосуванням нових транспортних технологій, з впровадженням інноваційних напрямів розвитку річкового транспорту.

Проте, виникнення кризових явищ в економіці України, що призвели до економічного спаду та зниженню обсягів вантажообігу на всіх видах транспорту, найбільш негативно вплинуло на стан річкового транспорту, в результаті чого майже незадіяними стали рухомий склад, портова інфраструктура, виникла загроза втрати кваліфікованих кадрів.

Відсутність власних коштів підприємств на розвиток рухомого складу, неналежна фінансова підтримка підприємств водного транспорту з боку держави, призвели до фізичного та морального зносу як рухомого складу, так і портової інфраструктури. Проте необхідність розвитку річкового транспорту,

що обумовлено посиленням співробітництва з країнами ЄС, вимагає пошуку засобів та можливостей відновлення підприємств водного транспорту, забезпечення їх сталого функціонування на довгострокову перспективу.

На сьогодні річковий транспорт України не здатний внаслідок відсутності необхідних виробничих потужностей, фізичного та морального зносу рухомого складу та портової інфраструктури, застарілих технологій перевізного процесу задовольнити умови щодо включення його до системи мультимодальних перевезень і тим самим забезпечити реалізацію пріоритетних напрямів транзитних транспортних сполучень територією України.

Для виходу з кризового стану вітчизняних підприємств водного транспорту, необхідно запропонувати інноваційні напрями розвитку річкового транспорту, визначити його місце та зростаючу роль в національній транспортній системі країни.

Виходячи з цього, тема дисертації, яка присвячена розв'язанню проблеми розвитку підприємств водного транспорту, є вкрай актуальною і має як наукове, так і практичне значення.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами.

Обраний напрям дисертаційної роботи є результатом наукових досліджень, які виконувалися відповідно до планів науково-дослідних робіт Державного університету інфраструктури та технологій за темами: «Розробка методичного забезпечення формування та оцінки соціальної й економічної ефективності функціонування транспортно-логістичних кластерів» (номер державної реєстрації 0116U002514, 2016-2017 рр.).

В зазначеній темі опубліковані результати дисертаційної роботи, які стосуються розробки методичних підходів до організації спільних проектів створення транспортно-логістичного кластера, обґрунтовано економічну доцільність їх формування.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна.

Автор дисертаційної роботи в ході дослідження організаційно-управлінських основ формування кластерної моделі розвитку підприємств водного транспорту використовував законодавчі та нормативні акти Верховної

Ради України, Кабінету Міністрів України, статистичні матеріали Державної служби статистики України, Європейської комісії, Міністерства інфраструктури України, аналітичні звіти Європейської кластерної обсерваторії, інформаційно-аналітичні матеріали окремих компаній.

При обробці результатів дослідження автор застосовував широке коло як загальнонаукових, так і спеціальних методів дослідження.

При формуванні понятійно-категоріального апарату та при аналізі еволюції наукових підходів до аналізу кластерної теорії використовувались методи наукової абстракції, аналізу й синтезу, діалектичний та системно-структурний методи. Для розробки методів ідентифікації кластерних структур на регіональному рівні використовувались: методи розрахунку структурних показників; методи аналізу ієрархій для моделювання вибору оптимальних кластерних проектів; пакети прикладних програм для обробки статистичних даних при прогнозуванні фінансово-економічних ефектів підприємств – учасників кластера.

Зазначене засвідчує високий рівень проведених досліджень, достатню обґрунтованість методичних розробок, висновків та практичних рекомендацій, які викладені в дисертаційній роботі та теоретичну і практичну значущість отриманих результатів.

Матеріали дисертації оприлюднені на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку в умовах інституційних перетворень глобального середовища» (м. Одеса, 2018 р.), «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, менеджменту, обліку та права» (м. Полтава, 2018 р.), «Стан та перспективи розвитку фінансово-економічного потенціалу сучасних підприємств» (м. Дніпро, 2018 р.), «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, 2018 р.).

Найбільш вагомі результати дисертаційної роботи стосуються обґрунтування ряду важливих теоретичних і методичних положень, які стосуються, зокрема: розробки ієрархічної моделі багатокритеріального вибору оптимального кластерного проекту; систематизації мотиваційних чинників, що спонукають підприємства до організації кластерної кооперації; розробки моделі

оцінювання фінансово-економічних ефектів кластерної кооперації; розвитку науково-методичного підходу до ідентифікації кластерів водного транспорту; визначення сутності та змісту транспортно-логістичного кластера, що створює науково-практичні засади організаційно-управлінських основ формування кластерної моделі розвитку підприємств водного транспорту.

Вирішення сформульованих в дисертації завдань визначають основний науковий внесок автора в теорію та практику формування кластерної моделі розвитку підприємств водного транспорту.

Наукову новизну дисертації складають такі розробки:

В розділі 1 «Теоретичні засади розвитку підприємств водного транспорту на основі кластерного підходу» визначено сутність та зміст транспортно-логістичного кластеру, де кластерна взаємодія підприємств в його межах спрямовується на оптимізацію всього транспортно-логістичного ланцюга від постачальників до кінцевих споживачів з метою отримання додаткових соціально-економічних ефектів, які формуються на рівнях підприємства, напряму економічної діяльності, регіону та держави (с. 45-46).

У розділі 2 дисертації «Діагностика економічних та соціальних передумов формування кластерних мереж підприємств водного транспорту України» автором удосконалено групування умов, що визначають та забезпечують ефективність кластерної взаємодії та співпраці на транспорті та в логістиці за рахунок доповнення її умовами соціального середовища, які передбачають наявність певного рівня економічної довіри, соціальної активності, розвиток міжорганізаційних комунікацій та наявність досвіду кластерної співпраці у підприємницькому середовищі (с. 61-70).

Набув подальшого розвитку науково-методичний підхід до ідентифікації кластерів водного транспорту за рахунок зміщення акцентів з кількісно-структурного аналізу концентрації підприємств на якісний аналіз вітчизняних господарських умов, що дає змогу підвищити достовірність ідентифікації потенційно-активних кластерів в регіонах України (с. 112-128).

У розділі 3 дисертації «Розробка методичного інструментарію для забезпечення ефективної організації та управління взаємодією підприємств водного транспорту в кластерній мережі» проведена систематизація

мотиваційних чинників, що спонукають підприємства до організації кластерної кооперації на основі виділення двох критеріїв переваг: зростання інноваційної активності транспортно-логістичних підприємств та зменшення витрат транспортно-логістичних підприємств, що спрощує пошук зон перетину інтересів учасників транспортно-логістичного кластера та підвищує ефективність їх взаємодії (с.162-167).

Набуло подальшого розвитку розуміння сутності спільних кластерних проектів як сукупності процесних та технологічних заходів, які мають визначену структуру та розроблену послідовність, що дало змогу розділити управлінські завдання та забезпечити вищу керованість та узгодженість управлінських дій, спрямованих на ефективну реалізацію проекту (с.135-139).

Удосконалено класифікацію спільних кластерних проектів, яка передбачає шість варіантів найпоширеніших напрямів кооперації у транспортно-логістичному кластері: інноваційний, виробничий, освітній, інфраструктурний, інформаційно-комунікаційний, екологічний (с. 132-149).

Розроблений методичний підхід до вибору оптимального кластерного проекту для спільної реалізації підприємствами в межах транспортно-логістичного кластера водного транспорту на основі побудови ієрархічної моделі багатокритеріального вибору, що забезпечує найбільш повну реалізацію цілей, завдань та господарських інтересів його учасників (с. 132-176).

4. Теоретична та практична значущість наукових результатів.

В процесі проведених теоретичних досліджень одержані вагомі результати, які мають як наукове, так і практичне значення.

Дисертаційна робота розширює здобутки наукового напрямку щодо розробки організаційно-управлінських основ формування кластерної моделі розвитку підприємств водного транспорту.

У роботі розкриті умови та механізми забезпечення ефективності кластерної взаємодії підприємств – учасників кластерного утворення, розроблені напрями кластерної кооперації, здійснений прогноз нарощування фінансово-економічних результатів господарської діяльності підприємств водного транспорту від розвитку кластерної співпраці.

В практичному аспекті результати дослідження були використані: в приватному акціонерному товаристві «Київський річковий порт» для вибору оптимального спільного проекту при утворенні кластерної структури (довідка № 381 від 20.12.2018 р.); в ТОВ «Енергосервіс» при прийнятті стратегічних рішень щодо планування та розвитку кластерної взаємодії (довідка № 18 від 15.01.2019 р.); у навчальному процесі Державного університету інфраструктури та технологій при викладанні дисциплін: «Менеджмент організацій», «Управління змінами», «Управління інноваційною діяльністю підприємства», «Кластерна політика в країнах ЄС» (акт впровадження № 01/11-05а від 08.01.2019 р.).

5. Зауваження та дискусійні положення.

1. На рис. 1.1 «Узагальнена характеристика сутнісних ознак поняття кластера підприємств» (с. 31 дисертації) наведені ознаки кластера, які для повноти їх характеристики доцільно доповнити рядом інших, наприклад: наявність виробничої інфраструктури спільного використання; спільне використання логістичних технологій у виконанні функцій постачання та збуту і т. н.).

2. В табл. 1.6 «Класифікація кластерних ефектів за рівнями їх формування та прояву» (с. 60 дисертації) наведені тільки позитивні ефекти. Для повноти характеристики функціонування кластерів доцільно було б зупинитись також і на певних негативних ефектах, які мають місце в окремих кластерних утвореннях, наприклад: агресивна політика щодо зовнішніх конкурентів; монополізація каналів розподілу; контроль за цінами аж до монопольної змови за невеликої кількості учасників кластера; наявність певних викликів та загроз розпаду кластера і т. ін.

3. У дисертації слід було б приділити більше уваги інституційному забезпеченню формування та функціонування кластерів підприємств водного транспорту.

4. Слід було б більш чітко конкретизувати вплив євроінтеграційних процесів в частині імплементації європейських норм і стандартів у галузі річкових перевезень на процеси формування кластерів підприємств водного транспорту.

5. На рис. 2.13 «Проблеми розвитку внутрішнього судноплавства в Україні» (с. 111 дисертації) представлена інформація, значущість якої суттєво підвищилась би за умов градації зазначених проблем за рівнями їх виникнення (місцевий, регіональний, національний), і дало б змогу визначити рівень відповідальності за їх розв'язання.

6. В табл. 3.8 «Пріоритет кластерного проекту для ПАТ «Київський річковий порт» (с. 174 дисертації), а також в табл. 3.9 «Пріоритети кластерних проектів для кожного підприємства» (с. 175 дисертації) для більшої наочності результатів дослідження доцільно додати графу «Ранжування».

7. Слід окремо пояснити прогнозовану тенденцію приросту чисельності персоналу ПАТ «Київський річковий порт» за умов участі у кластері (табл. 3.21 «Прогнозовані значення чисельності персоналу ПАТ «Київський річковий порт» (с. 197 дисертації), що з точки зору створення нових робочих місць і розв'язання соціальних проблем є позитивним фактором, а з точки зору нарощування витрат на утримання додаткового персоналу підприємства є негативним явищем.

6. Відповідність дисертації обраній спеціальності та профілю спеціалізованої вченої ради.

Дисертаційна робота Партоли А.І. на тему: «Організаційно-управлінські основи формування кластерної моделі розвитку підприємств водного транспорту» за своїм фаховим спрямуванням, змістом, рівнем теоретичних досліджень, науковою новизною та практичною значущістю відповідає профілю спеціалізованої вченої ради К 26.820.05 при Державному університеті інфраструктури та технологій та спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

7. Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих роботах автора.

Основні результати дисертаційної роботи достатньо повно висвітлені в 11 одноосібних наукових працях, з них шість статей у фахових наукових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних обсягом 2,06 друк.арк.; п'ять публікацій у виданнях апробаційного характеру обсягом 0,91 друк.арк.

Загальний обсяг публікацій, що особисто належить автору, становить 2,97 друк.арк.

8. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Всебічний аналіз дисертаційної роботи Партоли Андрія Ігоровича на тему: «Організаційно-управлінські основи формування кластерної моделі розвитку підприємств водного транспорту» показав її відповідність вимогам пунктів 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р.), які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Стиль написання дисертації та автореферату, мова викладу матеріалів забезпечують ясність і доступність їх розуміння та сприйняття.

Дисертація та автореферат в цілому написані грамотно з необхідними ілюстраціями та математичними залежностями, що характеризують належний науковий рівень досліджень. Що стосується автореферату, то слід відмітити ідентичність його змісту основним положенням дисертації.

Автореферат в необхідному обсязі відбиває структуру, основний зміст дисертації, наукові положення та висновки.

9. Загальний висновок

Детальне ознайомлення з дисертаційною роботою Партоли А.І., авторефератом та публікаціями автора дисертації дозволяє зробити такий висновок: дисертація на тему «Організаційно-управлінські основи формування кластерної моделі розвитку підприємств водного транспорту» і, відповідно, автореферат та опубліковані наукові роботи виконані на актуальну тему, містять теоретичні, методичні та практичні розробки, які засвідчують, що автором отримані нові науково-обґрунтовані результати, які вирішують актуальне науково-практичне завдання щодо забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємств внутрішнього водного транспорту України на основі формування та ефективного функціонування транспортно-логістичного кластера водного транспорту.

Оцінюючи отримані в дисертаційній роботі науково-обґрунтовані результати, їх теоретичну та практичну значущість, вважаємо, що дисертація має всі необхідні дані, які характеризують її як завершену, самостійну наукову працю, яка за своїм змістом, оформленням, теоретичним обґрунтуванням, рівнем наукової новизни, обсягом проведених досліджень і прикладною значущістю розробок відповідає всім вимогам, які висуваються до наукових робіт такого рівня.

Виходячи з викладеного, можна зробити остаточний висновок про те, що Партола Андрій Ігорович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської
справи та страхування Чернігівського
національного технологічного університету**

В.П. Ільчук

Підпис Ільчука В.П.

засвідчую:

**вчений секретар, доктор наук
з державного управління, професор**

І.М. Олійченко

